

Turun yliopisto
University of Turku

Asiantuntijoiden vs. organisaation toimintalogiikka

UCPori Brunssi 1.11. 2017

Turun yliopiston kauppakorkeakoulun Porin yksikkö
Asiantuntijatalouden kehittämisohjelma (ASKO)
Kati Suomi & Mervi Vähätalo

SATAKUNTALIITTO

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Institutionaalinen teoria

- Institutionalisoituminen on prosessi, jossa määrättyjä tapoja toistetaan niin, että ne lopulta muuttuvat yhteisesti hyväksytyksi todellisuudeksi.
- Institutionaaliset järjestelmät: Markkinat, Suuryritykset, Professionit, Valtiot – Julkinen sektori, Perheet, Uskonnot
- Samassa toimintakentässä toimivat organisaatiot samankaltaistuvat johtuen:
 - **Pakotteista**, esim. lainsäädäntö.
 - **Jäljittelystä** tehdään kuten muutkin tekevät
 - **Normatiivisista paineista** esim. professionien toimintakulttuurit

Professiot instituutioina

- Institutionaalinen logiikka: ”the socially constructed historical pattern of material practices, assumptions, values, beliefs, and rules by which individuals produce and reproduce their material substance, organize time and space, and produce meaning to their social reality” (Thorton ja Ocasio 1999)
- Syvään juurtunut ajattelumalli, joka näyttäytyy tietynlaisina toimintatapoina, arvoina ja uskomuksina.
- Syntyy indoktrinaatiossa ja säilyy ammattijärjestöjen ylläpitämänä.

Professiot

- Teoreettinen koulutus
- Tieteellisen tiedon soveltaminen työssä
- Organisoituminen professionaaliseksi järjestöksi
- Oma ammattieettinen säännöstä
- Arvovalta – legitimizeetti – yleisön silmissä
- Asiantuntijakielen käyttö
- Määräysvalta omaan työhön

(Konttinen & Pirttilä 1996)

Profession logiikka vs. markkinalogiikka

(mukaellen Thornton & Ocasio in Greenwood et al. 2002; Kallio 2015)

	professionaalinen logiikka	markkinalogiikka tai tehokkuus logiikka
identiteetti	asiantuntijan työ professiona	asiantuntijan työ kaupallisena toimintana
legitimaatio	maine ja arvot	markkina-asema
päätöksenteko	henkilökohtainen päätöksenteko	ylhäältä johtaminen
missio	potilaiden paras	saavuttaa hyvä markkina-asema
strategia	tehdä hyvää	tuottaa rahaa
investointilogiikka	työ motivoi	palkka motivoi
asiantuntijan urakehitys ja pätevoityminen	hidas portaittainen	nopea, ohittaminen mahdollista
työn tuloksellisuuden ja laadun arviointi	ammattikunta laatii kriteerit ja valvoo	asiakas tai rahoittaja laatii ja valvoo

Institutionaaliset logiikat asiantuntijaorganisaatioissa

- Asiantuntijat ovat tyypillisesti sitoutuneita työhönsä, jonka arvot ja toimintatavat (toimintalogiikan) professio määrittelee.
- Kuinka sitoutuneita asiantuntijat ovat organisaatioon, riippuu mm. siitä, kuinka hyvin he kokevat voivansa toteuttaa professiotaan.
- Jos organisaation arvot ja toimintatavat ovat ristiriidassa profession arvojen ja toimintatapojen kanssa syntyy mm. tyytymättömyyttä ja tehottomuutta

Kysely

- Asiantuntijatalouden kehittämishjelma –hankkeessa toteutettiin kysely yhdelle yksityiselle ja yhdelle julkisen sektorin terveydenhuoltoalan organisaatiolle.
- Lääkäri- ja hoitajataustaisille terveydenhuollon ammattihenkilöille
 - Julkisessa organisaatiossa (n=2731)
 - Yksityisessä organisaatiossa (n=3782)
- Kyselyyn vastasi 1515 henkilöä 23 %
 - Julkiselta 740 henkilöä ->27%
 - Yksityiseltä 775 henkilöä -> 20,4%
- Strukturoituja väittämiä
- Avoimia kysymyksiä

7.11.2018

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Tutkittavien taustamuuttajat

Työskentelekö										
	Hoitajat				Lääkärit				Muu	
	Julkinen		Yksityinen		Julkinen		Yksityinen		Julkinen	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Vain julk/yksit	508	95,13	390	97,7	41	66,13	227	69,2	100	86,21
Molemmissa	26	4,87	9	2,3	21	33,87	101	30,8	16	13,79

7.11.2018

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Vastaajien henkilökohtainen toimintalogiikka: yksityisen ja julkisen vastaajien vertailu

	Julkinen			Yksityinen			ero	p
	n	ka	kh	n	ka	kh		
Koen olevani kutsumusammattissani	719	3,96	1,04	738	4,1	0,97	-0,14	0.056
Työni on minulle ensisijaisesti toimeentulon lähde	723	3,83	1,21	746	3,71	1,27	0,12	0.222
Minua kiinnostaa enemmän työni sisältö kuin siitä saatavan palkan suuruus	722	3,32	1,10	748	3,26	1,09	0,06	0.719
Olen terveydenhuoltoalalla, koska koen sen aidosti mielenkiintoiseksi	722	4,40	0,72	748	4,45	0,72	-0,05	0.188
Koen aitoa nautintoa työtäni kohtaan	722	4,12	0,82	750	4,29	0,81	-0,17	0.000
Koen olevani liukuhihnatyöntekijä	715	2,08	1,19	736	2,03	1,16	0,05	0.218
Pyrin työssäni toteuttamaan asiakkaan toiveet, vaikka ne olisivat ristiriidassa ammattikuntani arvojen kanssa	693	2,95	1,10	721	2,25	1,1	0,70	0.000
Pidän luonnollisena, että työsuoritustani mitataan	706	3,48	1,01	741	3,62	1,06	-0,14	0.003
Työsuoritukseni mittaaminen on turhaa, koska teen aina parhaani	701	2,93	1,12	724	3,02	1,25	-0,09	0.001
Terveydenhuollon toimintaa ei ylipäättäen tulisi arvioida määrällisin mittarein	696	3,14	1,23	719	2,95	1,27	0,19	0.045
Pidän tärkeänä, että terveydenhuollossa johtajat ovat johtamisen ammattilaisia	710	4,04	1,03	734	3,77	1,16	0,27	0.000
Pidän tärkeänä, että terveydenhuollossa johtajilla on terveydenhuoltoalan koulutus	719	4,39	0,83	746	4,29	0,87	0,10	0.160

Mielikuva **julkisen** sektorin toiminnasta: Yksityisen ja julkisen vastaajien vertailu

	julkinen			yksityinen			ero	p
	n	ka	kh	n	ka	kh		
1 Toiminnan keskeisenä arvona julkisella sektorilla on ihmiselämän kunnioittaminen	702	4,06	0,82	710	4,09	0,88	-0,04	0.003
2 Julkisella sektorilla hyvästä hoidosta on tullut alisteista taloudellisille arvoille	670	3,78	0,91	674	3,49	1,05	0,29	0.000
3 Julkisella sektorilla on mahdollista noudattaa ammattikunnan arvoja	703	3,85	0,87	697	3,97	0,94	-0,11	0.000
4 Toiminnan mielekkyys julkisella sektorilla kärsii paineesta toimia taloudellisesti	699	4,02	0,84	687	3,85	0,99	0,18	0.001
5 Nykyään julkisella sektorilla sillä, mitä tuotetaan ei ole niinkään väliä; tärkeintä on, että tuotetaan paljon ja nopeasti	689	3,09	1,18	670	2,97	1,17	0,11	0.274
6 Julkisen sektorin toiminnassa ollaan kiinnostuneita enemmän määrästä kuin laadusta	693	3,16	1,17	667	3,12	1,20	0,05	0.877
7 Johtaminen julkisella sektorilla on hierarkista	676	4,06	0,93	650	4,26	0,81	-0,20	0.000
8 Johtaminen julkisella sektorilla on ammattimaista	681	3,17	1,01	634	3,00	1,06	0,17	0.002
9 Julkisella sektorilla henkilökunta saa organisoida työnsä haluamallaan tavalla	688	2,49	0,98	658	2,05	0,95	0,44	0.000
10 Julkisella sektorilla työn organisointi on määrätty organisaation johdon taholta	693	3,78	0,88	663	3,95	0,90	-0,17	0.000
11 Julkisella sektorilla tärkeintä on toimia taloudellisesti	696	3,67	0,97	669	3,48	1,11	0,19	0.001
12 Julkisella sektorilla tärkeintä on potilaan hyvä hoito	695	3,75	1,00	686	3,72	1,03	0,02	0.605
13 Julkisella sektorilla tärkeintä on toimia tehokkaasti	692	3,76	0,88	675	3,48	1,10	0,28	0.000

Mielikuva yksityisen sektorin toiminnasta: Yksityisen ja julkisen vastaajien vertailu

	Julkinen			Yksityinen			ero	p
	n	ka	kh	n	ka	kh		
1 Toiminnan keskeisenä arvona yksityisellä sektorilla on ihmiselämän kunnioittaminen	632	3,36	1,08	735	3,86	1,05	-0,49	0.000
2 Yksityisellä sektorilla hyvästä hoidosta on tullut alisteista taloudellisille arvoille	604	3,81	0,83	697	3,52	1,10	0,29	0.000
3 Yksityisellä sektorilla on mahdollista noudattaa ammattikunnan arvoja	625	3,72	0,92	739	4,27	0,83	-0,55	0.000
4 Toiminnan mielekkyys yksityisellä sektorilla kärsii paineesta toimia taloudellisesti	619	3,74	0,89	730	3,49	1,20	0,26	0.000
5 Nykyään yksityisellä sektorilla sillä, mitä tuotetaan ei ole niinkään väliä; tärkeintä on, että tuotetaan paljon ja nopeasti	617	3,18	1,13	732	2,79	1,35	0,40	0.000
6 Yksityisen sektorin toiminnassa ollaan kiinnostuneita enemmän määrästä kuin laadusta	617	3,24	1,09	733	2,87	1,35	0,37	0.000
7 Johtaminen yksityisellä sektorilla on hierarkista	488	3,09	1,04	682	3,15	1,24	-0,06	0.000
8 Johtaminen yksityisellä sektorilla on ammattimaista	517	3,55	0,83	700	3,29	0,98	0,26	0.000
9 Yksityisellä sektorilla henkilökunta saa organisoida työnsä haluamallaan tavalla	519	2,84	0,99	726	2,98	1,13	-0,14	0.000
10 Yksityisellä sektorilla työn organisointi on määrätty organisaation johdon taholta	514	3,48	0,85	708	3,27	1,10	0,21	0.000
11 Yksityisellä sektorilla tärkeintä on toimia taloudellisesti	611	3,71	0,97	715	3,62	1,07	0,09	0.011
12 Yksityisellä sektorilla tärkeintä on potilaan hyvä hoito	619	3,46	0,96	736	4,04	0,96	-0,58	0.000
13 Yksityisellä sektorilla tärkeintä on toimia tehokkaasti	613	3,88	0,82	739	4,02	0,88	-0,14	0.000

Yhteenveto: Toimintalogiikka

- Terveydenhuollon henkilökunta on edelleen kutsumusammattissaan, mutta myös palkka on erityisesti hoitajille tärkeä
- Lääkäreillä professio ohjaa toimintaa vahvemmin kuin ”asiakaslähtöisyys”
- Toiminnan mittaamiseen suhtaudutaan kohtuullisen positiivisesti
- Johtaminen julkisella hierarkkisempaa kuin yksityisellä sektorilla
- Yksityisellä sektorilla henkilökunta saa laajemmin organisoida työnsä itse haluamallaan tavalla
- Hoitajille johtajien ammattimaisuus on tärkeää, lääkäreille tärkeää on johtajan substanssitausta

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Yhteenveto: Toimintalogiikka

- Erityisesti hoitajat kokivat, että taloudellisuuden ja tehokkuuden tavoittelu vaikuttaa toiminnan mielekkyyteen ja laatuun heikentävästi

Mielikuvat yksityisestä ja julkisesta sektorista

- Julkinen on kriittisempää yksityistä kohtaan kuin yksityinen julkista
- Julkisen sektorin hoitajien/vain julkisella työskentelevien mielikuvissa yksityisellä vallitsee julkista sektoria enemmän markkinalogiikan piirteitä
 - Lääkäreiden/molemmilla sektoreilla työskentelevien mielestä suurta eroa ei ole yksityisen ja julkisen sektorin toimintalogiikkojen välillä

KIITOS

Lisätietoja: Mervi.vahatalo@utu.fi

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto